

מבעד למסורה

(שטורים בהסתכלות)

כסבורים אתם
אולי שאספר לכם
מאותו הענין ומכל
הטרדם שהקימו
שכנינו מסביבנו
בעולם ודשו כמין
חמר לתעמולתם?

— דוקא לא! הפעם רבותי נעסק לא בפוליטיקה עליונה ולא בפוליטיקה תחתונה אלא בענינים „קטנים“, כדומה למשל בענין הדוקטורים שלנו בארץ...

הלכתי לו בשבוע זה בדרך למאה-שערים והנה ראיתי יהודי חדש עפ"י צורתו נגש ליהודי שני חצי-משכיל מתוצרת הארץ, ושמשיה מעוכה קצת כותהת לבית-השחי שלו ובמקום ששני יהודים עומדים ומשרר החיים הריני השלישי ביניהם או יותר נכון מאחוריהם, כנהוג...

— כלום אינך יודע ר' יהודי היכן נר כאן ד"ר ש...? — שאל היהודי החדש.

— הא? — ענה השני — כיצד אתה קורא לו? ד"ר ש...? שם ידוע לי הוא זה במקצת... ומיה וכי כבודו זקוק דוקא לדוקטור זה? אולי אפשר רופא אחד גם-כן? ישנה אצלנו ב"ה די והותר מהסגורה הלזו חנות לא חזק מכאן — הוא מראה לו בקצה

שמשיתו — וישב ג"כ דוקטור שני דוקטור טורים. אחד דוקטור אמתי והשני דוקטור לשניים. וקצת למעלה יש עוד דוקטור — תקרא את השלט מרחוק! — דוקטור הגון מאד, אפילו צעיר שאך יצא מן המחט, אבל אין דבר יש לו ב"ה „פראקטיקה“ לארעה. כל הרופאים יש להם אצלנו „פראקטיקה“, מחמת שהקב"ה מרחם עליהם ושולח לנו כל מיני אפידמיות: יש טפוס-זבטון, יש בלי בטן וכל מרעין בישין שהרופאים בודים מלכם ונותנים להם שמות מן החגדה שקשה לבטאם ממש. מה שם הדוקטור שלך? — שמו ד"ר ש... וצריך אני לו לא בשבילי...

— מסתמא בשביל אשתך? אם כן ילך נא לשם. כרהוב יפו יראה שלט כפול שמנה על עתי מוונות הבית ושם יוצא דוקטורים לנשים ולבתולות, לילדות וליוג דים, למשגעים ולמיושבים ולכל מרעין בישין... הנכנם שמה יוצא בשו ועין...

ואפשר נחויז לו רופא לנשים — אקור שאר, אבל בריה ודוקטור מומחה דוקא למיני חולאת כזו... ספעציאליסט! כך נוהגים היום בכל מקום ולכל מומחיות יש דוקטור מיוחד: דוקטור יורד חדרי בטן, דוקטור בוחן כליות, זה יראה לעינים וזה יראה ללבם, לעצבים דוקטור ולילדים דוקטור, והטפול שמטפלים היום אצלנו אינו דומה כלל לזה שלפנינו. זוכר אני באן בירושלם את זלמן רופא שהיה

קרא את ולוויל ויעקיל מלמד קרא את בישקה בעל-האיספולין לבדיקה של מחלת-נשים ולמועצה (קונסוליום בלע"ז) וכתבו „רוציפט“ שהיו מכינים בבית-המרקחת שלהם, בארבעה מטליקים ע"ה הכולל... ועכשיו יש אגדת-הרופאים יס"ש ואגדת-הרופאים עם דפלוטים וביחוד „הדסה“ עם פרופיסורים ודוקטורים ואחיות רחמניות, רחמנא-יצילנו, שתי אחיות והצי על כל חולה...

— מה? כבודו נהפך כנראה לדוכו? ימתין רגע וכדאי לשמע לפניכם — כך מוסיף היהודי הירושלמי — ידעו אצלנו מרפאות פוליים אבקות הרצפטל הלכנו לעלשול ומיעט כינה לקרחת ודי ועכשיו נעשתה מודה חדשה — מיני מכונות ומיני טראות ר"ל עם מאסאזש, בעין הלוי-עצמות ומיני-התגברים ודוקא ע"י נקבה וביחוד אמבטאות, הרופאים בעצמם נעשים בלנים ומיני-התגברים את הוליהם לבי-טבותא, ולסוף הם מבקשים ממך למלאה להם במחילה, נמצאת מלאה לבדיקה... ואינו מבין, מה ענין „זה“ למשל, לכאב-ראש — „מקרובים“ הם קראים לזה — ואני לא מקרובים ולא מרחוקים ידענא... ומשעה שנפתחו בתי החור לים הם פושטים את העור, הובלתו את הפי לונית שלי — כך הוא מספר — אל בית-החולים והחדש ללדת שם ודרשו ממני חמש לירות.

— גולנים — אמרתי להם — למה לכם המיטה פונטיים? — כך, עונה הדוקטור בלשון דייטש, מפני שצריך לעשות לה „קייזער-שניט“ (חתוך של קיסר).

— למה לי של קיסר — אמרתי לחכם הדייטש שלי — יעשה לה חתוך של בשר-ודם פשוט בפונט אחד... והתפרץ הדוקטור הלקיש בצהוק: איזה „ספציאליסט“ הוא הדוקטור שלך? מהו יהודי?

— יהודי ומה — גוי? הן שומע אתה את השם?...

— כן, כן, ידעתי מראש לנו היהודים יש הרבה דוקטורים בכל אנית באים דוקטורים לעשרות, כך שמעתי ולסוף מכינים על הרחצופים פבריקא חדשה לרופאים — לא רחוק מהר-החיות... בתל-אביב יש כך אומרים, שבע מאות חנויות ושלוש מאות דוקטורים! ישנם רופאים החוזרים על הפי תחים להפש חולים, כששואלים: — „היש כאן הו ל ה?“ עונים להם: יש כאן רופא!... ואעפ"כ, בינינו לבין עצמנו יהודי אוהב רופא גוי עורר-דין גוי חנות של גוי התן לבתו — גוי ובית-החולים של של המיסיון... למה צריך לו דוקטור שהוא שואל עליו?

— נחויז לי בשביל ענין פריטי... — ובכו, הבנתי כבר: מסתמא איזה שרוד... יכול אני להמציא לו דוקטור יותר

טוב מזה שהוא מהפשי, איד הוא קורא לי שם... העיקר, אם המחנות יוכל לשלם לא פחות מאלף פונט... אפשר להבטיח עוד יותר ואה"כ להראות „תאנה“ ולא נדוניה. אעפ"י שכבר נכשלו אהדים בדוקטורים לאד כאלה והיו ענינים שלמים. מה הוא מן הקור לוניות או מכאן גופא? יש לי בשבילי כמעט פרופיסורי, ומומחה גדול לבטן, לעצבים לאופירציות ולכאב-שנים, והנשים מעריצות אותו — עולם ומלואה, מחמת שהוא באמת בתור בהלכה, גבול-קומה וים עפסו צבדי פצת ויש לו פה — איש להבה באספות עור מתו"ל, והוא מפליא לעשות בחוליו ומפרך פנים לו מכתב-התודה בעתונים — ע"י קרוביו...

— לא הביבתי ענת היהודי החדש בקצת „וירגוני“, איני זקוק לשדוד...

— שאל יודע אני כבר למה אתה זקוק — אמר בעל השמשיה — יש כאן שני דוקטורים, מה אני אומר? שלשת דוקטורים! הבה לי את אונך ואגלה לך את הסוד... בני רופא צעיר ומומחה גדול: פתח „קבינט“ מהנדן שקבל... הרופאים ממין זה מרויחים כאן יפה יפת-החלקות אינם מ של נו דוקא... ראה נא ראה מה כבודו בורה? יעמד נא ר' יהודי קצת עדיין לא נמרתי יש לי עוד כדירה של דוקטורים לארבע-כנפות ול"חמין" בשבת, אבל רופא גדול דוקא דוקטורים מהמלחמה ודוקטור לטפול עפ"י

דרך-חזקתו ע"י אכילת בנדרות (לא עוג-בניות" חלילה!) כידוע ויש דוקטורים...
— אבל בשם אלהים הנה לי עם הדוקטורים שלך, מה זה נדיבקות אלי כספחת? אין לי צורך ברופאים ואין לי צורך בשרוכין. זקוק אני לד"ר ש... מכח ענין אחר לגמרי — זה לא דוקטור למדיצינה אלא למחלה אחרת. זהו עורך-דין...

— ע ו ד ד י ו ? ולמה זה שתקת? "צעק איפא: פנטלונים!" הראיתם יהודי כוזר כזה? לוקח הוא יהודי טרוד כמותי ומעכב אותו שעה שלמה כאלו אין לי מה לעשות? יש לנו ב"ה גם מהספורת הזו לא מעט. רק בזמן האחרון יצאו אדבוקט' ליד חדשים מתוך הפבריקא... הי ר' יהודי! למה ברחת?...

* * *

בשבוע זה הלכתי לבקר את המושבה זכרון-יעקב. זו ערש ילדותי ומקום המדתני. ומה אמר לכם תלמידי החביבים? — לאהה שירדתי בעגלה מן ההר אל תחנת-הרכבת ברכתי על הגומל מפני סכנת הדרך המי-קולקלת. כנראה, שצעירי המושבה עסוקים יותר מדי כדי לתקן את דרכיהם בממשלת חיפה ואין להם שעות לתקן את דרכם לתחנה. ונה להם לעסקניהם לנסע מו"י ליהודו מאשר לתחנת הרכבת, וכבר אמרו חכמים: כל מי שעלה פעם בעגלה על ההר לא יחזר אליו עוד...

כלפי מאי הקדמתי לכם כל זאת? כלפי

זה שאכלתי דגים מטוננים בז"י ובהניעי אל התחנה אחרי טלטולי-גבר וביהוד טלטולי הגברות המסכנות שהיו בעגלתנו. צמאתי מאד למים. בקשתי מעט בירה, גזוזי מים קרים, ולא מצאתי שם מזונן. פניתי לאחד מפקידי התחנה וענה לי שגם הוא צמא כמוני כל היום ולא באו מים אל פיו מאז הבקר. ובשעת דבורו הושיט לי המסכן לשון ארוכה ויבשה.. הע! אגב נודע לי כי אחד מאנשי ז"י פנה להנהלת הרכבת בהצעה לפתח מזונן בחדר המיוחד אשר בתחנה וקבל במחילה תשובה שלילית — אי אפשר!

בקצור נסענו מתחנת "זאכאריה ויאעקוב" (זכרון-יעקב בלע"ז) עד שהגענו לתחנת "טול-כרם" (תל-כרם, כנראה...), נסענו מ"טול-קורה" והגענו ל"טול-קיסם" — ומים אין לשתות — "מזונן יוק!" עד שראה הפכ"ה בעניי ושלה לי אחד מתלמידי שגלה לי את הסוד כי ישנו מזונן ברכבת גופא. קמתי ורצתי ישר לשם, ואולם במחלקה השניה עצרני פקיד אנגלי: מחלקה שלישית Out of Bounds! לשוא הוכחתי לו כי מי שרוצה למצא אדם הגזז ילך למחלקה השלישית, והוא באהת: "אי אם סודי!" (צד לי מאד!). מה עשיתי? הבשתי היטב את המסוח על פני כדאי שלא יכירני נתחמקתי בחשאי דרך המחלקה השניה שהייתה מלאה ספסלים ריקים ומרופדים בקש. עברתי בצנעה גם דרך המחלקה הראשונה עדי הגיעי אל נאות-הירשא (אואזים בלע"ז) אשר

במדבר, כלומר אל המזנון... ישבתי אל שלחן עגול והתבוננתי כדרכי מסביבי אל הבתלים המכוסים מודעות של בנקים אנגלים ואל בן-אדם שישב מפנה על בקבוק בירה וכסה את כל פניו בגליון דואר-היום.. דפקתי בשתי ידי — כמו "חוקן" במלון "הרצליה" — והנה הופיע לפני חלוק לבן וארוך, תרבוש אדם למעלה, פנים שהורים באמצע ושנים לבנות כשלג: זה היה כנראה. כושי. אמרתי לו בלשוני: בעבורי אל תמנע מים של גזוז קר. והנה הביא לי בקבוק בתבנית קישוא (קוסא בלע"ז), ועוד טרם הספקתי לבלע את המים הזידונים האלה שאלתי: מה יקר?

— "ארבע ונוס!" ענו השפתים הש-חורות והעבות. חפשתי בכיסי ונתתי לו את ה ש י ל ל י נ ג ה א ח ד ו ..
— חצי גרוש תקח לך, אמרתי לו. בהרחבה והוא נעלם מיד בלא תשואות חן. ואז הבנתי מפני מה אין מזוננים בתחנות הרכבת מחיפה עד לוד ומלוד עד ירושלים. וביהוד מפני מה ההפסקות כ"כ קצרות... כשחזרתי למקומי מצאתי גברת אחת צעירה ונאה שירדה אך תמול מהאניה בחיפה ובאה לכתב "רק טוב" על א"י — כך היא אומרת — כפי פקודת עורכת האקו של "המומנט" בורשווי.. וכשספרתי לה ע"א השיללינג האחרון שלי ובקבוק הגזוזי ספרה לי מעשה בתחנת אחת. ברומיניה החדשה, קרוב לבלו, שבות נוחתת הרכבת לשהות זמן

רב עד שהנוסעים מספיקים לבלע את כל המזנון על קרבו ועל כרעיו. מפני כי בעל הרכבת משותף בעסק המזנון... ושם התחנה היא "קוטליטיבקה" כלומר: "קציציה" על שם הקטליטים שמכינים שם.

* * *

ועכשיו תלמידים יקרים, פולטיקה פורתא, על קצה הסכין ממש, באשר אהבתם. קראתי בעתונים מתוך עגמת-נפש גדולה ע"א נצהונם של הוואהבים והושש אני כי רק נשיקתו של ר' חיים בעמאן היא שגרמה כל זאת לזקן ממכה... וחלילה לנו לחשד בעשרת-הושבטים שידם היתה חלילה באמצע אלא יהיה ודיים הם ששלחו את הוואהבים מהודו ועד כוש ועד בכלל... בינתיים נתעכבה התימת החוזה עם ערב ע"י אבן-סעוד, וכי יודע יד מי תחתום עליו? "אללאה ביעאלם!"

* * *

ואת זה לעומת זה עושה המכללה שלנו: בשעה שהמכללות הנכריות בהו"ל נותנות את הקתדראות ה ע ר ב י ו ת לפרופסור אברהם שלום יהודה ובשעה שעורך ה"סלאם", מתוצרת הארץ, עוסק בתרגום מכ" חבים בשבעים לשון בשביל פרנסתו — בשעה זו הולכת ומזמינה המכללה שלנו פרופיסורים מבדלין ומפרדן ארם להרכיב תורה ערבית על הר-הצופים, וידיעתם בשפה הערבית היא מסתמא כידוע. עת ר' עזמות בשפה הלאומית שלנו כלומר:

הרוסית... ובשעה שהסורבונה בפריז יסדה קתדר-רא מיוחדת לספרות העברית החדשה לפרו-פיסור סלושיץ ובעל "השלח" כמית את עצמו בתלפיות על הספרות וההיסטוריה שלנו. בשעה זו מובילים לנו סהורה מן החוץ, עם אטקיטה זרה, כדי להפתיע את האוזים...

הוא אשר אמרתי: עולם הפוך אצלנו!

ולסוף עוד ענין "קטן" מחינו פה בארץ:

בשבוע זה נכעתי על דרך בית-לחם אפרתה כדי להשתטח על קבר רחל אמנו. והנה בעברי לפני שכונת "תלפיות" חיפה, ראיתי שער ברזל חדש לפני הבית הראשון והמפואר אשר לימין הרחוב, ועל השער מר-פיעות שתי אותיות: L. H. מעשה ידי אמו ומתחת לאותיות התאריך: 1922.

בקשתי מבעל הגימטריאות שלי עורך לחת-הגאולה המשובח והמעובד, לפתר לי את הגימטראיות האלה. התרתי במוחי למצא צדופים ושמות ולא מצאתי עד מה זאולם, תאב אני לדעת אם אי-אפשר, למשל, לעשות בבית-המלאכה של האליאנס בעירנו אותיות עבריות: 5. ה. והתאריך — תרפ"ב?...

אולי יודעים אתם תלמידי החביבים, מה פרוש שתי האותיות האלו ולאיוזה מנה לים עברים שייך השער ה צ ר פ ת י הזה?

עז-מות